

«No col·laboraré mai amb Terra Lliure»

Jaume Martínez Vendrell, després de deu anys del 'cas Bultó', torna a fer vida normal i fa un repàs per a EL TEMPS de les situacions en què s'ha vist involucrat.

Pau Echauz

Ja fa un mes que Jaume Martínez Vendrell gaudeix de llibertat plena. L'històric independentista ha deixat darrere una història de la que en aquest mes de març compleix els 10 anys, i que només és un dels apèndixs d'una vida plena d'inquietuds polítiques i, per què no dir-ho, militars. Fa un mes, Jaume Martínez Vendrell, detingut el març del 1979 per presumpta relació amb l'assassinat de l'industrial català, Josep Maria Bultó, aconseguia, des de la secció de règim obert de la presó de Lleida-II, la llibertat. Tornava a la vida normal un home —jubilat ja fa temps—, que, des del primer moment, va ser identificat per la policia com un dels homes clau de l'EPOCA (l'Exèrcit Popular Català), l'antecedent de Terra Lliure.

Moments abans d'aconseguir la llibertat condicional —atorgada pel mateix jutge que s'ha fet famós arreu per la «sentència de la minifaldilla»—, Jaume Martínez Vendrell confessava que aquest grup armat «no va arribar mai a existir, encara que era un projecte amb un grau molt alt de gestació, i la prova que no va existir està en el fet que no hi ha res reivindicat amb aquest nom. El nom el va inventar la policia, perquè quan em van interrogar em van preguntar quina era la denominació que jo li hauria donat, i em va passar pel cap aquesta d'Exèrcit Popular Català».

Un capità d'artilleria

Jaume Martínez Vendrell, durant la guerra civil, va aconseguir el grau de capità d'artilleria de l'exèrcit republicà, encara que ja feia anys que mantenia una actitud nacionalista a ultrança. Vinculat abans del conflicte amb grups com «Nosaltres Sols», després de la guerra va ser un dels fundadors del Front Nacional de Catalunya. Va viure els primers anys 40 entre la clandestinitat i la guerrilla, fins que cau a les mans dels famosos germans Creix, po-



Jaume Martínez Vendrell.

licies de la Brigada Político-Social. «Jo era el cap del braç armat del Front Nacional i quan vaig caure, els germans Creix donaven crits d'alegria. *Es Jaime, es Jaime*, deien.» Tot això, ho ha dit Martínez Vendrell recordant coses ja passades, sabent que s'acabava una etapa dura de detencions, presó, judicis, exili i després, encara més presó.

El març del 1979, Jaume Martínez Vendrell era detingut per la policia acusat d'estar relacionat amb l'assassinat de Josep Maria Bultó, juntament amb Lluís Montserrat i Sangrà, un estudiant de Físiques, veí de Fondarella, un poble de la comarca lleidatana del Pla d'Urgell. Jutjats per l'Audiència Nacional, Martínez Vendrell és condemnat el 1980, a 1 any i 3 mesos de presó per un delicte de col·laboració amb *bandes armades*, mentre que Lluís Montserrat és absolt. El veterà independentista surt en llibertat perquè ja havia estat el temps suficient engarjolat. La família de l'industrial Bultó re-

corre la condemna i l'abril del 1981 el Suprem li puja la pena a 12 anys de presó, encara que Martínez Vendrell i la seva dona, de la mateixa manera que l'altre acusat, Lluís Montserrat, ja no són a Catalunya, sinó que inicien un periple que els porta a Bèlgica, París, Suïssa i, finalment, Andorra.

L'ombra del colp d'estat

«Jo —afirma Martínez Vendrell— m'ho veia venir, que la meua condemna es tornaria a revisar. Jo feia vida normal, i fins i tot, havia tornat a trobar-me amb Tarradellas, que ja havia deixat la presidència de la Generalitat, sopant els dos matrimonis en més d'una ocasió. Jo, intuïa que hi havia remor de sabres, que els militars en pensaven alguna, copçava la possibilitat del colp d'estat, i vaig dir a la meua dona que una temporada fora de l'estat espanyol no ens aniria malament. Els diaris van dir que em vaig fugar. No és del tot cert. Jo ja no hi era». La tornada a l'estat espanyol es va fer des del Principat d'Andorra, per motius de *malaltia*, i amb gestions fetes per destacats membres del PSC-PSOE, com en Joan Raventós o en Rudolf Guerra, aquest darrer molt vinculat amb el traspasat polític Josep Pallach, un dels molts amics de Jaume Martínez Vendrell.

¿Com havia arribat aquest home a la situació de, per una part, tractar destacats polítics de l'oposició al franquisme i després, claus en la transició, i a la vegada, ser detingut per col·laboració amb «*bandas armadas*»?

«A començaments dels 70 —explica—, el pintor Manuel Viusà, que vivia a París, en una de les trobades que fèiem a Perpinyà, em proposa, la creació i la instrucció militar d'uns grups que es nodririen amb joves provinents de l'escoltisme, formant el nucli d'un exèrcit català. Jo vaig acceptar, però no volia «el cap», només el tutor d'una gent que jo no coneixeria mai pel seu nom. Durant alguns anys vaig instruir aquesta gent. Els vaig donar nocions d'armament, balística, explosius, estratègia, tàctica, ètica, topografia, basant-me sobretot en els fullets que a mi m'havien servit en l'Exèrcit Republicà. Les pràctiques es feien en el camp, en els agrupaments escoltes. Jo vaig arribar a instruir com dotze grups. Això, ho feia amb l'acord de Manuel Viusà, i del nucli que hi havia entorn de Josep Maria Batista i Roca, el creador del Consell Nacional Català a Londres».

Paral·lelament, Martínez Vendrell continua militant al Front Nacional de Catalunya. En un congrés d'aquest



«Catalunya, com a nació, té dret a crear un exèrcit. Això, però, no vol dir que jo declari la guerra».

moviment, les joventuts del FNC —«potser seguint un mimetisme amb el fenomen d'ETA a Euskadi», fa notar— decideixen passar a la lluita armada, i Joan Cornudella, secretari general, proposa a Martínez Vendrell que es faci càrrec de la instrucció. «Només vaig posar una condició —diu— i era que els que jo instruïa no havien de saber qui era jo, ni jo saber qui eren ells».

Ortodòxia militar clàssica

Martínez Vendrell va instruir els cadells de l'independentisme armat català sota els canons de l'ortodòxia militar clàssica, que vol dir que no es pot recórrer a la guerra perquè sí. «Jo crec que Catalunya, com a nació, té el dret a crear un exèrcit, però això no vol dir que jo estigui declarant una guerra. Són coses molt diferents. Una guerra només es pot declarar amb premisses tan bàsiques com que l'objectiu valgui la pena tot i saber que hi haurà molts sacrificis, que no hi ha cap altra via, que es tinguin moltes possibilitats reals de guanyar-la, i que una vegada la guerra declarada hi hagi els menors danys possibles», afirma.

En el moment de recobrar la llibertat, Martínez Vendrell va tenir cura de marcar distàncies amb tot el que pugui fer olor a la paraula terrorisme. «Per a mi, la lluita de Terra Lliure és molt respectable, com la d'ETA, però val a dir que els catalans no són la continuació de la nostra organització, aquella que no va tenir mai un nom.

Jo els admiro, i valoro el seu sacrifici, però no puc estar d'acord amb la seva estratègia, i no col·laboraré mai amb ells».

Quan al març del 1979 Jaume Martínez Vendrell i Lluís Montserrat Sangrà són detinguts per la policia per la presumpta relació amb l'assassinat de l'industrial Bultó, els primers condemnats per aquest afer —Carles Sastre, Montserrat Tarragó, Àlvar Valls i Josep Lluís Pérez—, ja estaven fora del país a l'empara de l'aplicació de l'amnistia, després que la seva llibertat fos impugnada davant dels tribunals. «Jo —afirma ara Martínez Vendrell—, no puc afirmar que en la mort de Bultó no hi hagués algú dels grups que jo vaig instruir, si bé cal afegir que la policia en va voler fer un cas global, ens volia

implicar a tots per a desprestigiar el moviment independentista català».

El veterà militant independentista, que actualment resideix a Sant Just Desvern, reconeix ara que «és veritat que jo vaig col·laborar amb bandes armades, però és que com ha dit la recent sentència del Tribunal d'Estrasburg, Xavier Barberà, Antoni Massaguer i Ferran Jabardo, no es van beneficiar d'un judici just. ¿És que un independentista català es pot beneficiar d'un judici just a Madrid? Allí som jutjats per enemics. La meva col·laboració amb bandes armades es tradueix en la condemna que m'imposa el Suprem, complicitat per omissió».

Es podria dir, després d'una aventura com la de Martínez Vendrell, que només li cal escriure les memòries, i en les paraules recuperar fets que no per amagats deixen de ser històrics i crucials. «Es pot dir que ja estan fetes. Una narració de les meves vivències polítiques em va ser demanada per Josep Benet, el director del Centre d'Història Contemporània. Actualment, el manuscrit, el té Àlvar Valls, que l'ha corregit, si bé només hi ha la part que va des del 1939 al 1947». □